

5 / 06

Irizpena

SEME-ALABAK DITUZTEN
FAMILIENTZAKO
DIRULAGUNTZAK ARAUTZEN
DITUEN

Dekretu Proiektuari buruzkoa

Bilbon, 2006ko abenduak 19

C E S

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte
Araoetarako Batzordea

Consejo Económico
y Social Vasco

Irizpena

I AURREKARIAK

Urriaren 31n, Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Sailaren idatzia heldu zen Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordera. Idatzia medio, Sailak txosten bat egitea eskatu zuen, seme-alabak dituzten familientzako dirulaguntzak arautzen dituen Dekretu Proiektuari buruzkoa; dirulaguntza horiek arautzen ditu Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen ekainaren 27ko 9/1997 Legearen 3.1.b) artikulua.

Dekretuaren asmoa da seme-alabak dituzten familientzako laguntzak arautzea, gaiaren gainean orain arte indarrean egon den araudia hobetuta eta familia-egoera guztientzako tratamendu zuzenagoa emanda. Era horretan, Seme-alabak dituzten Familiei Laguntzeko Erakundeen II. Planaren helburua lortzen laguntzen da, hau da, I. Planean familiak babesteko eta laguntzeko sistema integralaren garapenean aurrera egiten.

Berehala, dokumentuaren kopia bana bidali genien batzordekide guztiei, proposamenak egin eta iritzia eman zitzaizten, gero, proposamen eta iritzi horiek Lan Batzorde egokiari helarazte aldera, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen Antolakuntza Araudiari jarraiki. Gizarte Garapeneko Batzordea azaroaren 17an bildu zen, Irizpenaren Aurreproiektu proposamen bat eztabaidatze aldera; proposamenean Batzarreko kideek horretarako jarritako epean helarazitako iritzia ere bazeuden. Batzordeak adostutakoari jarraiki, Irizpen Proiektu hau helarazi zaio EGABeko Batzarrari, 2006ko abenduaren 19rako aho batez onetsi dena.

II EDUKIA

Seme-alabak dituzten familientzako dirulaguntzak arautzen dituen Dekretu Proiektuaren testuak atal hauek dauzka: arrazoien azalpena, hogeita hamar artikulua, xedapen iragankor bat eta azken bost xedapen.

Arrazoien azalpena

Atal honetan Gobernu Kontseiluak 2006ko irailaren 26an onartutako Seme-alabak dituzten Familiei Laguntzeko Erakundeen II. Plana zertan den azaltzen da. II. Planak bost urteko iraunaldia du eta I. Plana ordezkaturako du, bukatzen denean. Plan berriaren asmoa da, batetik, seme-alabak dituzten familientzako aurreko planean ezarritako dirulaguntzak eta babes-neurriak jarraitzea, indartzea eta gehitzea; eta bestetik, familia eta egoera mota guztiei tratamendu zuzenagoa ematea.

Ardurapeko seme-alaba bakoitzeko laguntzez eta erditze edo adopzio nazional multipletarako laguntzez gain, arau honetan kapitulu berri bat jarri da, nazioarteko adopzioetarako laguntza zehatzei buruzkoa; nazioarteko adopzioek, aurreko Dekretuan, nazioko adopzioen eta erditze multipleen tratamendu bera zuten.

Xedapenak

1. artikuluan Dekretuaren helburua azaltzen da: Eusko Jaurlaritzak seme-alabak dituzten familiei babes ekonomikoa emateko dirulaguntzak arautzea; dirulaguntzak emango dira ardurapeko seme-alaba bakoitzeko, erditze edo adopzio nazional multipleetan eta nazioarteko adopzioetan.

2. artikulua arauak, indarrean jartzen denean, zer *aplikazio-eremu* izango duen zehazten du.

3. artikuluan arauan erabiltzen diren zenbait *kontzeptu* definitzen dira: zer egoeratan jaso daitezkeen dirulaguntzak; zer diren familia-unitatea, semea, alaba, ama eta aita; eta noiz hartzen den jaiotzat familia-unitateko semea edo alaba.

4. artikuluan dirulaguntzen onuradun izateko bete behar diren baldintzak zehazten dira, besteak beste: eskaria aurkeztu baino urte bete lehenagotik egotea, gutxienez, EAEko udalerriren baten erroldan izena emanda, salbuespenak salbuespen.

5. artikuluan baldintzen betetzea erregulatzen da; baldintzak laguntzak eskatuta koan bete behar dira eta ezarritako epeetan egiaztatu.

6. artikuluan, ardurapeko seme-alaba bakoitzeko laguntzen kapituluarekin hasteko, dirulaguntza eskatzeko zer egoeratan egon behar den agertzen da. **7. artikulua**, berriz, lehen seme edo alabagatik dirulaguntzen zenbatekoa zehazten du, gurasoen errenta-mailaren arabera.

Ildo horretan, **8. artikuluan**, bigarren eta ondorengo seme edo alabengatik dirulaguntzak agertzen dira; kasu honetan ez dira kontuan hartzen familia-unitatearen diru-sarrerak.

9. artikuluan dirulaguntza horiek zehazten dira semeak edo alabak urritasunen bat duen kasurako; eta **10. artikuluan** laguntza horiek eskatzeko bete behar diren epeak eta aurkeztu behar diren dokumentuak agertzen dira.

11. artikuluan zehazten da zer egoeratan eska daitekeen dirulaguntza erditze edo adopzio nazional multiplengatik; **12. artikulua** dirulaguntza horien izaera zehazten du: zehatza eta metatua; eta **13. artikuluan** zenbatekoa agertzen da, familia-unitatearen diru-sarreraren arabera. **14. artikuluan** dirulaguntza horiek eskatzeko bete behar diren epeak eta aurkeztu behar diren dokumentuak daude araututa.

15. artikulua nazioarteko adopzioetarako dirulaguntzen kapituluari ematen dio hasiera, dirulaguntzak jasotzeko zer egoeratan egon behar den azalduz; **16. artikulua**, berriz, dirulaguntza horien izaera arautzen du (ordainketa bakarrekoa, zehatza eta metatua); eta **17. artikuluan** dirulaguntzen zenbatekoa agertzen da.

18. artikuluan nazioarteko adopzioa eta erditzearekin, adopzio nazionalarekin eta adopzio aurreko familia-harrerarekin bateratzeko aukera dago arautua; eta **19. artikulua** dirulaguntza horiek eskatzeko zer epe bete behar diren eta zer dokumentu aurkeztu behar diren azaltzen du.

Ondoren, *xedapen komun batzuk* agertzen dira: eskariak eta dokumentuak aurkezteko tokia (**20. artikulua**), eskarien ongitzea eta hobetzea (**21. artikulua**), adopzio aurreko familia-harreraren kasua (**22. artikulua**), dirulaguntzak zehazteko errenten zenbaketa (**23. artikulua**), ordaintzeko modua (**24. artikulua**) eta kudeaketa, ebazpena, ebazpena emateko epea, helegiteak eta argitaratzeak egiteko prozedura (**25. artikulua**). Halaber, **26. artikulua** dirulaguntzen bateratzea arautzen du eta **27. artikulua** Gobernuak Dekretuan ezarritako dirulaguntzetarako jartzen dituen baliabide ekonomikoei buruzko alderdiak.

28. artikuluan Dekretuaren helburua lortzea bermatzeko ikuskaritza eta kontrola dago zehaztua, **29. artikuluan** onuradunen betebeharrak, eta **30. artikuluan** diru-itzultzeak eta ez-betetzeak.

Lehen xedapen gehigarriak dio Dekretuko laguntza-programa ekintza zuzena dela, eta *bigarren xedapen gehigarriak* Dekretua betetzeko jarritako baliabideak ezartzen ditu (Kontseiluari aurkeztutako testuan zuzur dago).

Xedapen iragankor bakarrak Dekretu hauetan aintzat hartzen diren egoerak arautzen ditu: seme-alabak dituzten familientzako dirulaguntzak arautzen dituen 176/2002 Dekretua eta jaiotzen den edo adoptatzen den lehen seme edo alabagatik dirulaguntza arautzen duen 109/2006 Dekretua; azken hori indargabetu egiten du Dekretu berri honek, *xedapen indargabetzailean*.

Azken xedapenak gai hauek buruzkoak dira: Dekretuaren erregimen osagarria, arauen garapena, dirulaguntzen zenbatekoaren eguneratzea, jarri daitezkeen helegiteak eta indarrean jartzea (2007ko urtarrilerako dago aurreikusia).

III IRITZIAK

Iritzi orokorrak

I. Aurrekariak

Hasteko, gogoratu behar dugu aurkeztu diguten Dekretu Proiektuak, seme-alabak dituzten familientzako dirulaguntzak arautzen dituenak, ordezkatzeko duela, besteak beste, uztailearen 16ko 176/2002 Dekretua. Dekretu hark berriaren izen bera eta antzeko helburuak zeuzkan, eta gure Batzordeak Irizpena egin zuen, 2002ko ekainaren 5ean.

Dekretu Proiektu berria Seme-alabak dituzten Familiei Laguntzeko Erakundearen II. Planaren (2006-2010) barruan dago. Plan hori familia erreferentzia duen neurri multzo batek osatzen du. Planaren helburua nagusia da, aurkezpenak dion moduan, "EAEko familia alorreko politika, pixkanaka, Europako proposamen aurreratuenei egokitzea bermatzea". Aurreko Planarekin gertatu bezala, neurriek askotan balioa galtzen dute, ez direlako erabat egituratzen, gizarte-agenteez ez dutelako benetan parte hartzen eta aurrekontua eskasa izaten delako.

Gauzak horrela, egokiena da Plana berrikustea, lan-bizitza eta familia-bizitza uztartzeko benetako politika gauzatzeko; izan ere, hori funtsezkoa da, emakumeak lan-munduan bete-betean sar daitezela. Beharrezkoa den arau-tratamendua eman, lerrun egokiarekin, mendetasuna duten pertsona guztien premiak (eta ez bakarrik seme-alabek) asetzeko neurri eta baliabideak ezarri behar dira.

Gure iritziz, Dekretu honekin emaitza zalantzarik izango dituen eta, neurri osagarriak ez jarriz gero, gurasoei benetan lagunduko ez dien politika garatuko da. Dirulaguntzak emateko neurriek beste hainbat baldintza hartu behar dituzte kontuan eta premia gehiago duten beste ekintza batzuen osagarri izan behar dute; berehalako konponbidea behar duten premia horiek dira, esaterako, gurasoen lan-baldintzekin eta behar diren zerbitzu publikoak sortzearekin zerikusia dutenak.

Horren harriz, oinarritzat hartu behar da haurrei arreta emateko zerbitzurik ez dagoela. Hala, familiek dituzten karga ekonomiko batzuk ez dira zentzuzkoak: 0 eta 3 urte bitarteko haur-eskoleko ordainketak (dirulaguntzak Dekretu honetan proposatu baino diru-sarrera maila askoz txikiagoa duten familiei ematen zaizkie), eskola-orduz kanpoko arreta, eskola-oporraldiak, gaixotasunak, e.a. Hezkuntza-eskubideari, hau da, Administrazioak erabat zaintzen duen eskubide unibertsalari lotutako eskubideez ari gara. Beste gai batzuekin hasi baino lehen, adierazi nahi dugu gizarte aldetik aurreratuagoak dauden herrialde europarrekiko berdinketan, lehen pausoa dela eskubide unibertsalak erabat gauzatea.

II. Dekretu Proiektuaren balioespen orokorra

Aurkeztutako Dekretua aurrekoak baino hobea da, seme-alabak dituzten familia eta pertsonentzako dirulaguntza-mota guztiak arautzen dituelako. Hala, alor horretako jarduerak antolatu egiten ditu. Baina, asmoa bada seme edo alaba baten etorrerak familien aurrekontua desorekatzen duen kasuetan dirulaguntzak eskaintzea, nekez lortuko da Dekretu honekin: dirulaguntzak, izan ere, ez dira nahikoa, familiek duten aipatu zerbitzu-eskasia dela eta.

Familientzako politika sozialean egiten den ahalegin ekonomikoa ez da nahikoa, batez ere, Europako beste eredu batzuk kontuan hartzen badira. Gogoratu EAE, gizarte-babeserako alor horretan, European ahalegin ekonomiko txikiena egiten duen herrialdea dela: Gizarte Babeserako Kontuaren azken datuen, hau da, 2003ko datuen arabera, familien eta seme-alaben ataleko gizarte-prestazioetarako gastua BPGren %0,3 da EAEn; lehen postuetan Europa iparraldeko herrialdeak, Luxenburgoko eta Austria daude, BPGren %3 eta %4 bitartean gastatzen baitute.

Gainera, dirulaguntzak eskasak dira ez bakarrik zenbatekoagatik, baita unean-une-koak direlako ere. Alde horretatik, 5/2002 Irizpenean argi utzi genuen laguntzak ez direla eman behar haurra jaiotzen edo adoptatzen den momentua bakarrik: luzatu egin behar dira, familientzako benetako laguntzat hartuko badira. Proposatu genuen laguntzak gehitzea eta hilean 120 euroko familia-sorospena ematea, seme-alaba bakoitzeko, seme-alabek 18 urte bete arte; eta hori, bestek beste Alemanian gaur egun duten ereduari jarraiki. Dekretu Proiektu berri honetan, ordea, laguntzak luzatzen dira, kasu larrietan (hirugarren semea edo alaba heltzen denean), haurrek 6 edo 7 urte bete arte. Era horretan, dirulaguntza, guztira, 8.500 eurokoa da; hilean 120 euroko aipatu sorospenarekin, berriz, 26.000 eurokoa.

Bestalde, egokia da Dekretuak edozein familia-unitate babestea; asmoa da bikoiten osaera edo motaren araberako diskriminaziorik ez egitea eta, horretarako, familia-unitatearen definizio zabala egiten du. Beraz, onuragarri irizten diogu familia-unitatean bizi diren adin txikiko guztiei tratamendu bera ematea, dena delakoa ere dirulaguntza eskatu duen pertsonarekin duten harremana; izan ere, berdin tratatzen dira erditutako haurrak, adoptatutakoak eta adopzio aurretik hartutakoak.

Ordea, ez dira aintzat hartu benetan dauden bizikidetzeta-modu anitz guztiak, familia-unitatea "aitak" eta "amak" osatzen dutela esaten baita. Adibidez, Dekretu Proiektuko 7., 13., 17., 20. eta 23. artikuluek familia-unitatea osatzen duten aita eta ama aipatzen dituzte. Familia-unitate guztietan aita eta ama ez daudenez, egokia da familia-unitateak aipatzea, besterik gabe, alegia osaera zehaztu gabe.

Azkenik, 2007ko urtarrilaren 1etik aurrera gauzatzen diren nazioarteko adopzio sinple eta multipletarako momentuko dirulaguntza-ildo berri bat sortzeari dago-kionez, diskriminazio hori egokia da (zenbatekoak, berriz ere, nahikoa ez badira

ere); dena den, Dekretuaren hitzaurrean adopzio nazionalen aldean egiten den tratamendu bereizia justifikatu beharko litzateke.

III. Gizarte-zerbitzuen unibertsaltasunari buruzko eztabaida

Batzordearen 5/2002 Irizpenean adierazi genuen, iritzi orokorren atalean, gure autonomia erkidegoko gizarte-babeserako sistema ez dela unibertsalista, noizbehinka adierazpen formalak agertzen diren arren. Irizpenean aipatu genuen, esaterako, seme-alabak dituzten familientzako laguntzetan diru-sarrerara maila ez zela kontuan hartzen, eta horrek errentaren birbanaketarako eskakizunei buruzko zalantzak eragiten zituela.

Dekretu Proiektu berrian errenta birbanatzeko bidean pauso batzuk eman dira, bigarren eta ondorengo seme edo alabengatiko laguntzetan salbu, gainerakoetan familia-unitatearen errenta-maila kontuan hartzen baita. Laguntzen zenbatekoak desberdinak dira, baina errenta-maila orotako familiei ematen zaizkie; hori bai, aurreko Dekretuetan bezala, dagoen aurrekontuaren arabera.

Dekretuari dagokionez, Batzordean gizarte-agenteen ordezkari diren kideek bi jarrera desberdin dituzte: batzuen iritiz, laguntzak unibertsalak izan behar dute, eta beste batzuen ustez, errenta-mailaren arabekoak, alde batera utzita gizarte-babesa osatzen duten prestazioen unibertsaltasunari buruzko eztabaida teorikoa.

IV. Erabiltzen den hizkera

Batzordearen eskaria da genero aldetik gaztelania ez sexista erabiltzea, eta “la Directora” (23.4. eta 25.2. artikulua) eta “el Consejero” (27.4. artikulua eta bigarren eta hirugarren azken xedapenak) hitzen ordez “la Dirección” eta “la Consejería” erabiltzea, neutroagoak direlako.

Iritzi orokorrez gain, EGABi beharrezkoa iruditzen zaio iritzi espezifikoak ematea.

Iritzi espezifikoak

4.3. artikulua. Onuradunen betekizunak

Dekretu Proiektuaren arabera, ezarritako laguntzak jasotzeko, ezinbestekoa da EAEko udalerriren bateko erroldan izena emanda gutxienez urte bete ematea, edo, horrela ez bada, azken hamar urtetan Euskal Autonomia Erkidegoan bizitzen eta erroldan izena emanda ondoz ondoko bost urte igaro izana ziurtatzea.

Gure erkidegoan gero eta etorkin gehiago daude, eta joera hori kontuan hartu beharra dago. Edozein modutan, erroldan izena emanda urte bete ez daramatenei erkidegoan ondoz ondoko bost urtean bizitu direla ziurtatzea eskatzea neurritz kanpoko da.

7. artikulua. Lehen seme edo alabagatiko laguntza

Seme edo alaba bat izan edo adoptatzeagatik eskaintzen diren laguntzak urriak dira. Izan ere, 400 eta 900 euro bitarteko laguntzek ez dute eragin handirik familien aurrekontuan, seme edo alaba baten etorrerak eragiten dituen gastuei aurre egiteaz ari bagara. Dirulaguntzak handiagoak izan beharko lukete eta urte batzutan luzatu beharko lirateke, bigarren eta ondorengo seme edo alaben eta jaiotza eta adopzio multipleen kasuan bezala.

14.1. artikulua. Eskariak. Epea eta ezinbesteko dokumentuak

Dekretu Proiektuaren arabera, eskariak aurkeztu behar dira semea edo alaba jaiotze eta hiru hilabeteren buruan; semea edo alaba adoptatua bada, eskariak aurkeztu behar dira adopzio nazionalaren edo adopzio aurreko familia-harreraren ebazpen judiziala, haren dokumentu baliokidea edo eskatzailearentzako jakinarazpena egindako egunetik kontatzen hasi eta hiru hilabeteren buruan.

Epe hori laburra da, gutxienez sei hilabetera luzatu beharko litzateke.

17. artikulua. Nazioarteko adopzioarako laguntzaren zenbatekoa

Nazioarteko adopzioarako gastuak handiak dira eta Dekretuan ezarritako laguntzak, gure iritziz, eskasak. Laguntza horiek ez diete askorik laguntzen errenta txikia duten familiei eta pertsoneri; beraz, nekez hautatuko dute nazioarteko adopzioa. Hala ere, errenta ertain eta altuko familia eta pertsonentzat dirulaguntzak ez dira faktore erabakigarri izango.

20.2. Eskariak eta dokumentuak aurkezteko tokia

Aurkeztu behar den dokumentuetako bat Dekretuko dirulaguntzak jasotzeko eskubidea ematen duten seme-alabak agertzen diren familia-liburuaren fotokopia konpultsatua da; eskatzen diren beste dokumentuen fotokopiak, ordea, ez dira konpultsatuta aurkeztu behar. Salbuespen hori ez dugu ulertzen.

Orobat, ez dugu ulertzen eskatzailearen errolda-ziurtagiri eguneratuarekin batera etxebizitzan bizi diren pertsona guztien zerrenda aurkeztu beharra, horrek ez baita zerikusirik dirulaguntzen arauekin.

Azkenik, 20.2 artikuluko I) atalaren arabera, "eskatzaileak diru-itzulerako edo zehapeneko prozeduraren bat duenaren zinpeko aitortzea" aurkeztu behar du. Batzordearen iritziz, "prozeduraren bat ez duenaren zinpeko aitortzea" esan beharko luke.

27. artikulua. Baliabide ekonomikoak

Artikulu horri jarraiki, dirulaguntzak aurrekontuak baldintzatuta daude. Gainera, irizpide kronologikoa ezartzen da: semea edo alaba noiz jaiotzen den, gerta daiteke dirulaguntzarik ezin eskatzea; horrek noski, familiak desberdin tratatzea eragiten

du. Beraz, egokiena da artikulua hori kentzea edo, aurrekontuak direnak direlakoak ere, dirulaguntzak guztien eskura egongo direla ziurtatzea.

Laugarren azken xedapena. Baliabideak

Laugarren azken xedapenak, baliabideei dagokienez, Administrazioarekiko Auzien Jurisdikzioa arautzen duen uztailaren 13ko 29/1998 Legearen 10.1. a) artikulura jotzen du. Baina, 10.1. b) artikulua behar du izan: aldarrikatu nahi denaren izaera juridiko-administratiboa da, hau da, b) atalari dagokio; a) atala, izan ere, ekintza administratiboei buruzkoa da.

IV ONDORIOAK

EGABen iritziz, Dekretu Proiektu honek aldaketa handiak behar ditu, Irizpen honetako iritzi orokorren eta iritzi espezifikoaren ataletan azaldu bezala. Halaber, ezinbestekoa da Dekretuak sorburu duen Familiei Laguntzeko Erakundearen II. Plana berrikus-tea eta familia-bizitza eta lan-bizitza uztartzea errazten duten neurri eraginkorrak hartzea.

Bilbon, 2006ko abenduaren 19an

Lehendakariaren oniritzia
Antxon Lafont Mendizabal

Idazkari nagusiaren oniritzia
Javier Muñecas Herreras